

Công tác quản lý chi các chế độ bảo hiểm xã hội tại thành phố Sông Công, tỉnh Thái Nguyên

Nguyễn Thị Thúy Vân

Đặng Kim Oanh

Khoa Kinh tế, Trường Đại học Kinh tế và QTKD Thái Nguyên

Bài viết phân tích công tác quản lý chi các chế độ bảo hiểm xã hội ở địa phương cấp huyện. Với số liệu thứ cấp được thu thập chủ yếu từ Bảo hiểm xã hội thành phố Sông Công, Bảo hiểm xã hội tỉnh Thái Nguyên, bằng phương pháp thống kê mô tả, phương pháp so sánh, bài viết đã phân tích, đánh giá thực trạng công tác quản lý chi các chế độ bảo hiểm xã hội trên địa bàn thành phố Sông Công tỉnh Thái Nguyên trong giai đoạn 2017 - 2019. Trên cơ sở đó, bài viết phân tích các nguyên nhân, định hướng, chính sách và các biện pháp nhằm hoàn thiện công tác quản lý chi các chế độ bảo hiểm xã hội trên địa bàn Thành phố.

1. Mở đầu

Bảo hiểm xã hội (BHXH) là một chính sách lớn của Đảng và Nhà nước, giữ vai trò trụ cột trong hệ thống an sinh xã hội ở Việt Nam. Phát triển BHXH là tiền đề và điều kiện để thực hiện tốt các chính sách an sinh xã hội, góp phần phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. BHXH thành phố Sông Công là đơn vị trực thuộc BHXH tỉnh Thái Nguyên, có chức năng thực hiện các chế độ, chính sách BHXH và quản lý quỹ BHXH trên địa bàn thành phố Sông Công. Bên cạnh những kết quả đạt được, trong những năm qua công tác quản lý chi các chế độ BHXH tại BHXH thành phố Sông Công bộc lộ một số hạn chế, đặc biệt là trong công tác quản lý người hưởng chế độ BHXH và giải quyết các chế độ ốm đau, thai sản trên địa bàn. Vì vậy, việc đề xuất các giải pháp hoàn thiện công tác quản lý chi BHXH trong thời gian tới có ý nghĩa quan trọng góp phần thực hiện mục tiêu phát triển ổn định, bền vững quỹ BHXH, đảm bảo an sinh xã hội trên địa bàn thành phố.

2. Thực trạng công tác quản lý chi các chế độ BHXH tại thành phố Sông Công tỉnh Thái Nguyên

* Công tác lập dự toán chi bảo hiểm xã hội

Công tác lập kế hoạch quản lý chi BHXH tại thành phố Sông Công được căn cứ vào đối tượng đang hưởng lương hưu và trợ cấp BHXH. Căn cứ vào đặc điểm của từng đối tượng và chế độ, BHXH thành phố thực hiện lập dự báo tăng giảm đối tượng và dự báo tăng giảm kinh phí chi BHXH. Hiện nay, khâu lập kế hoạch, dự toán chi tại BHXH thành phố Sông Công vẫn còn bất cập, việc lập kế hoạch, dự toán chi vẫn chưa có quy trình hoàn thiện từ khâu xây dựng đến kiểm soát việc chấp hành dự toán.

* Công tác quản lý đối tượng được hưởng bảo hiểm xã hội

Tại thành phố Sông Công, đối tượng hưởng các chế độ BHXH rất đa dạng và thường xuyên biến động. Vì vậy, BHXH thành phố luôn kiểm tra đối chiếu giữa danh sách chi trả với đối tượng thực tế đang quản lý, chi trả trên địa bàn, đặc biệt là quản lý đối tượng giảm do chết, di khỏi nơi cư trú; đối tượng được ủy quyền lĩnh các loại trợ cấp,...

Mặc dù công tác quản lý đối tượng hưởng các chế độ ở BHXH tỉnh Thái Nguyên nói chung và ở BHXH thành phố Sông Công nói riêng luôn được đánh giá là phức tạp do đối tượng hưởng BHXH khá đông, lại thường xuyên biến động, thường xuyên di chuyển đến các địa phương khác nhưng không chủ động thông báo cho cơ quan BHXH nên gây khó khăn cho công tác quản lý. Tuy vậy nhìn chung công tác quản lý đối tượng hưởng qua 3 năm 2017 - 2019 tại BHXH thành phố Sông Công cơ bản đã thực hiện đúng theo quy định, cụ thể:

- Đối với đối tượng hưởng lương hưu và trợ cấp BHXH hàng tháng không xảy ra trường hợp nào phải thu hồi do chi quá tháng với số tháng nhiều; cơ bản phát sinh thu hồi các đối tượng do chết trong vòng 1 đến 2 tháng nhưng chưa kịp phát hiện do đối tượng hưởng đông; chưa có trường hợp nào đã phát hiện thu hồi mà không thu được do cơ quan BHXH thường xuyên phối hợp chặt chẽ với UBND các xã, phường trên địa bàn trong việc quản lý đối tượng hưởng các chế độ BHXH.

- Đối với đối tượng hưởng các chế độ BHXH ngắn hạn: việc thẩm định xét duyệt các hồ sơ hưởng luôn chú ý phát hiện các chứng từ giả như giấy ra viện giả, giấy chứng sinh giả, giấy chứng nhận nghỉ việc hưởng BHXH giả, giấy được cơ sở khám chữa bệnh cấp nhưng thực tế người lao động không đi khám chữa bệnh, ... để trục lợi quỹ BHXH. Trong quá trình xét duyệt đã phát hiện tương đối nhiều hồ sơ giả do NLĐ mua ở các dịch vụ cung cấp để trục lợi quỹ BHXH.

*** Công tác tổ chức thực hiện chi trả BHXH**

Việc thực hiện quản lý chi trả lương hưu, trợ cấp BHXH cho người hưởng trên địa bàn thành phố Sông Công luôn đảm bảo đầy đủ, kịp thời, thủ tục đơn giản, tạo thuận lợi nhất cho người hưởng.

Công tác chi lương hưu và trợ cấp BHXH hàng tháng cho các đối tượng tại BHXH tỉnh Thái Nguyên nói chung và tại BHXH thành phố Sông Công nói riêng thường xuyên được nâng cao, do vậy không còn tình trạng chi trả chậm, tạo tâm lý an tâm, thoải mái cho đối tượng hưởng BHXH. Hiện nay, việc quản lý đối tượng hưởng đã được ứng dụng công nghệ thông tin giúp hạn chế sai sót và giảm thiểu được thời gian và công sức của những người làm công tác quản lý đối tượng.

Việc chi trả BHXH tại BHXH thành phố Sông Công hiện nay đảm bảo chính xác, chi trả kịp thời cho người thụ hưởng, không gây phiền hà cho đối tượng. BHXH thành phố Sông Công thực hiện chi trả các chế độ ốm đau, thai sản, DSPHSK thông qua 3 hình thức: qua tài khoản cá nhân của NLĐ mở tại ngân hàng; qua đơn vị sử dụng lao động hoặc thanh toán trực tiếp bằng tiền mặt (chủ yếu đối với chế độ thai sản vắng lai).

Số thống kê cho thấy, tất cả các chế độ BHXH ngắn hạn qua các năm đều tăng lên cả về số lượt người hưởng và số tiền hưởng BHXH. Nguyên nhân của việc tăng cả số lượt người hưởng và số tiền chi trả là do sự phát triển ngày càng mạnh của khu công nghiệp trên địa bàn thành phố Sông Công làm tăng số lượng lao động tham gia BHXH trong các doanh nghiệp trong địa bàn thành phố. Lao động tại các doanh nghiệp chủ yếu là lao động nữ, đang trong độ tuổi sinh đẻ nên số lượng lượt chi trả cho các đối tượng hưởng tăng lên đặc biệt là chế độ thai sản. Ngoài ra việc tăng lương tối thiểu chung hàng năm cũng làm cho số tiền chi trả các chế độ tăng lên.

*** Công tác lập báo cáo, quyết toán chi bảo hiểm xã hội**

Bưu điện thành phố thực hiện thanh quyết toán kinh phí chi trả các chế độ BHXH hàng tháng với BHXH thành phố sau khi tổ chức chi trả xong (ngày 25 hàng tháng), quyết toán số tiền đã chi trả, quyết toán số người chưa nhận tiền trên danh sách chi trả, số tiền thu hồi do chi trả sai.

Hàng tháng, căn cứ số chi tại BHXH thành phố và Bưu điện thành phố đã quyết toán thực hiện tổng hợp vào báo cáo mẫu 4-CBH (gồm tất cả các chế độ: BHXH hàng tháng, BHXH một lần, ốm đau, thai sản, DSPHSK) gửi cơ quan BHXH tỉnh Thái Nguyên trước ngày 03 hàng tháng, mẫu số 7-CBH đối tượng chậm lĩnh hàng tháng, mẫu số 8b-CBH đối tượng chậm lĩnh một lần, gửi tỉnh vào ngày cuối cùng của tháng để tổng hợp in danh sách chi trả tháng sau.

*** Công tác kiểm tra, giám sát chi bảo hiểm xã hội**

BHXH tỉnh Thái Nguyên đề nghị BHXH các huyện trực thuộc định kỳ, thường xuyên kiểm tra, giám sát, hậu kiểm việc chi trả chế độ BHXH của cơ quan bưu điện tại các điểm chi trả và tại các đơn vị sử dụng lao động để kịp thời tháo gỡ những vướng mắc phát sinh, nắm bắt ý kiến đánh giá của người hưởng và chặt chẽ trong công tác giải quyết và thụ hưởng các chế độ BHXH.

- Kiểm tra, hậu kiểm việc giải quyết các chế độ BHXH tại cơ quan BHXH thành phố nhằm hướng dẫn đơn vị sử dụng lao động thực hiện đúng các quy định về chi trả chế độ BHXH đối với người lao động, đồng thời phát hiện được một số hành vi trục lợi BHXH tại đơn vị như sử dụng hồ sơ, giấy tờ giả để thanh toán chế độ; gửi đóng để hưởng thai sản rồi nghỉ việc; vừa có công đi làm vừa thanh toán chế độ;... Qua đó cũng thực hiện kiến nghị thu hồi về quỹ số tiền hưởng sai quy định.

- Kiểm tra việc thực hiện chi trả tại các địa điểm chi trả của đại lý chi Bưu điện thành phố cho thấy việc chi trả lương hưu và trợ cấp BHXH hàng tháng cơ bản đúng quy định, an toàn và kịp thời; các điểm chi trả cơ bản đảm bảo về cơ sở vật chất phục vụ, nhân viên chi trả có thái độ đúng mực, nhiệt tình, tạo điều kiện thuận lợi cho người lĩnh lương hưu và trợ cấp BHXH hàng tháng.

- Công tác kiểm tra việc quản lý người hưởng BHXH trên địa bàn: việc quản lý người hưởng BHXH trên địa bàn được thực hiện thông qua cơ quan Bưu điện.

*** Công tác giải quyết khiếu nại, tố cáo**

Do luôn chú trọng công tác quản lý chi trả các chế độ BHXH nên trong những năm vừa qua tại BHXH thành phố Sông Công không có tình trạng nào có khiếu nại, tố cáo mà cơ bản chỉ là hỏi đáp các chế độ chính sách liên quan. Thực tế việc giải đáp đã được cán bộ phụ trách chế độ của cơ quan BHXH trả lời thỏa đáng, hợp tình hợp lý nên các đối tượng sau khi được giải thích đã hiểu và không có khiếu nại.

3. Đánh giá chung về công tác quản lý chi các chế độ bảo hiểm xã hội trên địa bàn thành phố Sông Công

3.1. Những kết quả đạt được

- Về cơ bản công tác quản lý chi đảm bảo theo các quy định hiện hành;

- Công tác quản lý đối tượng hưởng và chi trả BHXH đảm bảo thuận tiện, nhanh chóng và chính xác hơn, hạn chế rủi ro. Việc ứng dụng công nghệ thông tin, sử dụng những phần mềm chuyên ngành BHXH thay thế cách quản lý thủ công trước đây đã góp phần không nhỏ trong việc quản lý hồ sơ đối tượng và phục vụ kịp thời cho nhóm đối tượng hưởng lương hưu và trợ cấp BHXH.

- Công tác kiểm tra, hậu kiểm được chú trọng.

3.2. Những hạn chế còn tồn tại và nguyên nhân

- Về công tác lập dự toán chi trả BHXH còn chưa sát với thực tế.

- Về công tác quản lý đối tượng hưởng: việc quản lý đối tượng hưởng BHXH của cơ quan bưu điện chưa chặt chẽ, kịp thời do Bưu điện thực hiện kiêm nhiệm nhiều nhiệm vụ, không có chuyên môn sâu về lĩnh vực BHXH.

Những hạn chế trên là do các nguyên nhân:

- Mức chi trả BHXH phụ thuộc nhiều vào biến động của nền kinh tế và các chính sách của Nhà nước thay đổi hàng năm nên khó mà lập dự toán được sát với thực tế.

- Việc quản lý đối tượng chưa được đầy đủ thông tin chi tiết (số nhà, xóm xã...) trong phần mềm quản lý và chi trả BHXH; Cán bộ, nhân viên của BHXH kiêm nhiệm nhiều công việc nên chưa chú trọng đến công tác quản lý đối tượng hưởng và quản lý chi trả BHXH; công tác tự kiểm tra còn chưa đáp ứng với yêu cầu của tình hình mới; quy chế quản lý chi BHXH thường xuyên thay đổi, ...

- Nhân viên đại lý chi trả của bưu điện không nắm vững chuyên môn nghiệp vụ, chính sách BHXH nên dễ xảy ra sai sót trong công tác chi BHXH.

- Một số đơn vị sử dụng lao động và người lao động còn chưa nghiêm túc trong việc thực hiện chính sách pháp luật về BHXH.

4. Đề xuất một số giải pháp hoàn thiện quản lý chi các chế độ bảo hiểm xã hội trên địa bàn thành phố Sông Công, tỉnh Thái Nguyên

* Thực hiện tốt công tác lập dự toán chi tại BHXH thành phố Sông Công

Việc lập và xây dựng kế hoạch chi BHXH trong thời gian tới phải căn cứ vào các chế độ, chính sách hiện hành và lấy số liệu kỳ trước làm cơ sở để tính đầy đủ các yếu tố làm tăng, giảm thu chi, trong đó chú trọng đến mức lương cơ sở đối với cán bộ, công chức, viên chức và lực lượng vũ trang theo quy định của nhà nước, tiền lương vũ trang theo quy định của nhà nước, tiền lương hưu, trợ cấp BHXH và trợ cấp hàng tháng. Để đảm bảo thời gian, số liệu kịp thời, chính xác cần ứng dụng công nghệ thông tin trong việc tổng hợp, đánh giá lập và xây dựng kế hoạch chi các chế độ BHXH.

* Tăng cường công tác quản lý đối tượng hưởng và hoàn thiện phương thức chi trả các chế độ BHXH

BHXH thành phố Sông Công cần phối hợp chặt chẽ với mạng lưới cộng tác viên và chính quyền địa phương của các xã, phường trong việc quản lý các đối tượng giảm (như chết, hết tuổi hưởng) bằng việc tích cực liên hệ với Ban liên lạc hưu trí tại mỗi điểm chi trả thông qua cơ quan Bưu điện để nắm thông tin

về các đối tượng hưởng lương hưu khi bị chết, thay đổi nơi ở hoặc khi cần thực hiện công tác thu hồi tiền chế độ BHXH cũng sẽ thực hiện dễ dàng hơn.

* Tăng cường công tác kiểm tra việc thực thi chính sách, pháp luật về BHXH của đơn vị sử dụng và người lao động

Công tác thanh tra, kiểm tra việc thực thi chính sách, pháp luật về BHXH phải được tiến hành thường xuyên, song song với việc đảm bảo chi BHXH đúng, chi đủ, chi kịp thời. Đặc biệt tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra để tiến hành truy thu số tiền BHXH chi sai đối tượng hưởng, chi sai số tiền được hưởng. Phối hợp với các cơ quan thanh tra, công đoàn, lao động, tài chính, kho bạc...

* Các giải pháp khác

- Cần đẩy mạnh công tác thông tin, tuyên truyền rộng rãi đến mọi NLĐ, các ngành các cấp, vận động, giáo dục phù hợp với người tham gia BHXH về ý nghĩa, tầm quan trọng của BHXH đối với mỗi người dân và toàn xã hội đến từng phường xã và các đơn vị sử dụng lao động trên địa bàn.

- Đẩy mạnh ứng dụng CNTT trong các hoạt động nghiệp vụ; nâng cấp hệ thống các phần mềm, cập nhật cơ sở dữ liệu tập trung, từng bước thực hiện việc thay thế sổ BHXH, thẻ BHYT bằng thẻ điện tử.

- Để tạo điều kiện thuận lợi nhất cho người tham gia BHXH, BHYT, BHXH thành phố Sông Công cần tăng cường công tác cải cách thủ tục hành chính, thực hiện có hiệu quả cơ chế một cửa liên thông từ BHXH tỉnh đến BHXH huyện.

- Nâng cao năng lực chuyên môn của mỗi cán bộ, có kinh nghiệm giải quyết các thắc mắc của đối tượng.

- Đầu tư hơn nữa hệ thống cơ sở vật chất phục vụ hoạt động, nâng cấp hệ thống dữ liệu quản lý người hưởng

- Phối hợp với các ngân hàng thương mại trên địa bàn để triển khai việc chi trả lương hưu và trợ cấp BHXH, chi các chế độ BHXH cho người lao động qua tài khoản cá nhân.

Tài liệu tham khảo

Bảo hiểm xã hội thành phố Sông Công (2017 - 2019), Báo cáo tổng hợp chi các chế độ ngắn hạn năm 2017, 2018, 2019.

Bảo hiểm xã hội thành phố Sông Công (2017 - 2019), Báo cáo tổng hợp chi bảo hiểm xã hội 1 lần năm 2017, 2018, 2019.

Bảo hiểm xã hội thành phố Sông Công (2017-2019), Dự toán chi các chế độ bảo hiểm xã hội năm 2017, 2018, 2019.

Bảo hiểm xã hội Việt Nam (2019), Quyết định số 166/QĐ-BHXH ngày 31/01/2019 về Ban hành Quy trình giải quyết hưởng các chế độ BHXH, chi trả các chế độ BHXH, BHTN, Hà Nội.